

Η Εκκλησία «κοντά» στην Γυναίκα

/ [Πεμπτουσία· Ορθοδοξία-Πολιτισμός-Επιστήμες](#)

Με το πέρασμα των αιώνων, ο ισχυρός άνδρας κατεξουσίαζε την αδύναμη γυναίκα, η θέση της οποίας παρέμενε υποδεέστερη, όπως και αυτή του παιδιού. Ο Χριστιανισμός όμως ήρθε να διακηρύξει την ισονομία και ισοτιμία των δύο φύλων, υπερασπιζόμενος την θέση της γυναίκας, και η Εκκλησία -ως κοινωνία αγίων- βρίσκεται πραγματικά και ουσιαστικά δίπλα στην γυναίκα και την βοηθεί να βρει το αληθινό νόημα της ζωής και την αποστολή της.

Μιλώντας για «Εκκλησία», εμείς οι Ορθόδοξοι κύρια και πρωταρχικά εννοούμε τον Χριστό μέσα στον οποίο τελεσιουργείται (άγιο) πνευματικά η ένωσή μας. Η Εκκλησία, κατά την ωραία εικόνα του Απ. Παύλου, είναι «σώμα Χριστού», κεφαλή του οποίου είναι ο ίδιος ο Χριστός, ο οποίος το κατευθύνει και ενεργοποιεί, ενώ οι πιστοί, κληρικοί και λαϊκοί, είναι τα κύτταρα αυτού του σώματος.

Σκοπός της Εκκλησίας είναι να προσεγγίσει τον άνθρωπο σε όλες τις εκφάνσεις της ζωής του και να τον διακονήσει, όπως ο Χριστός, ώστε να πραγματοποιήσει την σωτηρία του. Γι' αυτό από την γέννηση και την αναγέννηση δια του Βαπτίσματος, ως την τελευταία στιγμή της παρουσίας του πιστού στην ζωή «του παρόντος αιώνας», αλλά ακόμη και μετά την εκδημία του εις την Άνω Ιερουσαλήμ, η Εκκλησία, ως μάνα, προσφέρει συνεχώς την βοήθεια, συμπαράσταση και ανακούφιση στα τέκνα της, τόσο για τις καυτές καθημερινές ανάγκες, όσο και προπάντων για τον αγιασμό και την σωτηρία σύνολης της ανθρωπίνης ύπαρξης. Προπάντων προσφέρει σωτήρια «πορεία ζωής» μέσα στον κυκεώνα των αλληλοσυγκρουόμενων και πολλές φορές απάνθρωπων προτάσεων ζωής του σύγχρονου κόσμου μας.

Η Εκκλησία επομένως, ως «ο Ιησούς παρατεινόμενος εις τους αιώνες» και «κοινωνία αγίων», δεν είναι δυνατόν να μην βρίσκεται κοντά και στην γυναίκα. Ιδιαίτερα μάλιστα βρίσκεται κοντά σ' αυτήν, γιατί για αιώνες ανήκει -και ακόμη εκατομμύρια γυναικών ανήκουν- σε εκείνους που προσκαλεί με περισσότερη αγάπη και φροντίδα ο Χριστός, άρα και η Εκκλησία Του, δηλαδή στους ταλαιπωρημένους και βασανισμένους της ζωής: «Δεύτε προς με πάντες οι κοπιώντες και πεφορτισμένοι καγώ αναπαύσω υμάς» (Ματθ. 11,22).

Η πρόσκληση-υπόσχεση αυτή του Χριστού και στην συνέχεια της Εκκλησίας έγινε εξ αρχής αποδεκτή από τον γυναικείο κόσμο με ικανοποίηση και χαρά, επειδή είχε συνέπεια και αποτελεσματικότητα. Και είναι γνωστό ότι η συντριπτική πλειοψηφία των πρώτων Χριστιανών ήταν γυναίκες, γεγονός που διαπιστώνεται και από τα υποστηριζόμενα από τον κατήγορο του Χριστιανισμού και των Χριστιανών Κέλσο (2ο αι.), ο οποίος χαρακτήριζε τον Χριστιανισμό, υποτιμώντας τον, θρησκεία των γυναικών. Αυτή η ανταπόκριση στο εκκλησιαστικό κάλεσμα εκ μέρους των γυναικών συνεχίζεται μέχρι σήμερα. Απόδειξη, το πολύ υψηλότερο ποσοστό των εκκλησιαζομένων και δραστηριοποιημένων στην ενοριακή ζωή γυναικών έναντι των ανδρών.

Είναι γνωστό επίσης ότι επί αιώνες για την γυναίκα δεν υπήρχε κανένας άλλος χώρος, που να της πρόσφερε τόσες δυνατότητες έκφρασης των βαθύτερων αναζητήσεών της, αλλά και από πουθενά αλλού δεν αντλούσε αυτοπεποίθηση και αισιοδοξία για να προχωρήσει στην ζωή, που τόση σκληρότητα έδειχνε, ιδιαίτερα γι' αυτήν, απ' ό,τι ο εκκλησιαστικός χώρος. Μέσα στον ναό, ατενίζοντας π.χ. την εικόνα της Δέησης ή της Ανάστασης, διαπιστώνουμε ότι η προσέγγιση του μυστηρίου της σωτηρίας δεν είναι μονόπλευρα ανδρική, αλλά καλείται ολόκληρο το ανθρώπινο γένος, άνδρες και γυναίκες, ισότιμα. Η μορφή της Θεοτόκου, ιδιαίτερα, ο ρόλος της στο απολυτρωτικό έργο, οι δοξολογικοί ύμνοι στο πρόσωπό της, την διαβεβαίωναν -και την διαβεβαιώνουν- ότι η Εκκλησία διακηρύσσει και αναγνωρίζει την αξία και του γυναικείου προσώπου. Οι μορφές μαρτύρων και οσίων γυναικών, αγιογραφημένες στους τοίχους των ναών, ή οι γιορτές τους, την έπειθαν -και την πείθουν- ότι υπάρχει δυνατότητα εκδίπλωσης των χαρισμάτων της, γιατί υπάρχει «μία αρετή (αγιότητα) ανδρός και γυναικός, επεί και η κτίσις αμφοτέροις ομότιμος, ώστε και ο μισθός ο αυτός αμφοτέροις», όπως διακηρύσσει ο Μέγας Βασίλειος. Αυτή μάλιστα την βασικότατη αρχή την διαπιστώνει συνεχώς, μια και η Θεολογία, η Λατρεία και η εν γένει εκκλησιαστική ζωή, αναγνωρίζουν, εξαγιαζουν και ανοίγουν ορίζοντες έκφρασης και ολοκλήρωσης κατά Χριστόν και της γυναίκας.

Ισοτιμία άνδρα - γυναίκας

Η Θεολογία της Εκκλησίας μας κηρύσσει την ισοτιμία, ομοουσιότητα και ισονομία του άνδρα και της γυναίκας. Στο βιβλίο της «Γενέσεως», διακηρύσσεται από τον θεόπτη Μωϋσή: «Και εποίησεν ο Θεός τον άνθρωπον, κατ' εικόνα Θεού εποίησεν αυτόν, άρσεν και θήλυ εποίησεν αυτούς» (Γεν. 1,27). Η κοινή φύση και αποστολή του άνδρα και της γυναίκας τους οδηγεί στην ισόνομη συζυγία και ένωση: «Ένεκεν τούτου καταλείπει άνθρωπος τον πατέρα αυτού και την μητέρα και προσκολληθήσεται προς την γυναίκα αυτού και έσονται οι δύο εις σάρκα μίαν»

(Γεν. 2,24). Η τελευταία μάλιστα φράση ενδιαφέρει ιδιαιτέρως, γιατί δεν αναφέρεται μόνο στην συμφωνία και αμοιβαιότητα, που αναπτύσσεται ανάμεσα στους συζύγους, αλλά υποκρύπτεται και η ισότιμη βιολογική συνεργασία και συμμετοχή των συζύγων στην δημιουργία της νέας προέκτασής τους, δηλ. των παιδιών. Και είναι γνωστό πλέον από την επιστήμη ότι οι σύζυγοι, προσφέροντας εξ ίσου το γενετικό υλικό, ως «ισοδύναμοι δότες», δημιουργούν «την σάρκα μία», το παιδί. Βρισκόμαστε έτσι μπροστά στην υποδήλωση της θαυμάσιας λειτουργίας του διαχωρισμού των χρωμοσωμάτων με μιτωτικές και μειωτικές διαδικασίες, για την δημιουργία του νέου ανθρώπου, ο οποίος έχει ισότιμες καταβολές και από τον άνδρα και από την γυναίκα. Άρα και σ' αυτήν την παιδοποιία υπάρχει αμοιβαιότητα και ισοδύναμη συνεισφορά.

Η περιθωριοποίηση, υποτίμηση και υποδούλωση της γυναίκας στον άνδρα, αν και δημιουργήθηκαν ισότιμοι και ισόνομοι, οφείλεται -και κατά την διδασκαλία της Π. Διαθήκης- στην είσοδο της αμαρτίας στην ζωή των ανθρώπων. Μετά δηλ. το προπατορικό αμάρτημα, που ρίζα του είναι ο εγωισμός, οι άνθρωποι, ζώντας την ψευδαίσθηση της πανσοφίας και παντοδυναμίας τους, εγκλωβίστηκαν -και εγκλωβίζονται- στην εγωπάθειά τους, και μετέτρεψαν την παραδείσια αγαπητική κοινωνία σε ζωώδη συναγελασμό, όπου ο ισχυρότερος επιβάλλει εγωιστικά και εξουθενωτικά την θέλησή του στον ασθενέστερο. Έτσι, ο ισχυρότερος μυϊκά άνδρας επιβλήθηκε στην ασθενέστερη γυναίκα, καθορίζοντας μάλιστα συνήθειες και νόμους προς το ανδρικό συμφέρον. Με ειλικρίνεια και ρεαλισμό ο άγιος Γρηγόριος ο Θεολόγος θα διακηρύξει: «Άνδρες ήσαν οι νομοθετήσαντες, κατά γυναικών ενομοθέτησαν». Η ανισότητα, αδικία, εκμετάλλευση ήταν -και είναι- τόση, ώστε «ο βίος έγινε αβίωτος».

Ο ερχομός του Θεού στην γη είχε ως σκοπό να επαναφέρει και την γνησιότητα στις ανθρώπινες σχέσεις και να αποκαταστήσει την αξία «άνθρωπος», είτε Ιουδαίος είναι αυτός, είτε Έλληνας, είτε δούλος, είτε ελεύθερος, είτε άνδρας, είτε γυναίκα» (Γαλ. 3,28). Γι' αυτό ο Χριστός, μεταξύ πολλών άλλων, στηλιτεύει και αρνείται τις παραμορφωμένες αντιλήψεις, που το πέρασμα των αιώνων δημιούργησε για την γυναίκα. Στέκει με στοργή κοντά της, επαινεί και προβάλλει τα χαρίσματά της, την υπερασπίζεται απέναντι στην ανδρική αυθαιρεσία, όπως την μοιχαλίδα, διακηρύσσοντας συγχρόνως ότι η γνησιότητα της ζωής έχει τις ίδιες απαιτήσεις και από την γυναίκα και από τον άνδρα. Ακόμη, σε γυναίκες αποκαλύπτει τα μυστήρια της Θεολογίας και, επιβραβεύοντας την πιστότητα και θυσιαστική αγάπη τους, σ' αυτές πρωτοεμφανίζεται μετά την ανάστασή του. Ο Χριστός επομένως, με την διδασκαλία και το παράδειγμά Του, έδωσε και πάλι στην γυναίκα την δυνατότητα να ξαναβρεί «το αρχαίον και πρωτόκτιστον κάλλος» της.

Φυσικά η Εκκλησία συνεχίζει το παράδειγμα Εκείνου, που όλως ιδιαιτέρως τίμησε την γυναίκα. Την τίμησε μάλιστα και την εξύψωσε τόσο, ώστε την έκαμε μητέρα Του, και ως πρωταρχικό και βασικό μέσον για να επικοινωνήσει με την ανθρωπότητα επέλεξε το κύριο γυναικείο λειτούργημα, την μητρότητα.

Δειγματοληπτικά αναφερόμεθα σε κάποιες θέσεις και πρακτικές της Εκκλησίας μας, στις οποίες διαπιστώνεται η εκ μέρους της υπεράσπιση και συμπαράστασή της στον γυναικείο κόσμο έναντι της ανδρικής αυθαιρεσίας, καθώς και η διακήρυξή της ως προς την ισότιμη ιδιαιτερότητα των δύο φύλων, η οποία όμως δεν οδηγεί στην ισοπεδωτική ομοιομορφία, η οποία κυρίως καταστρέφει την ομορφιά του γυναικείου φύλου.

Έτσι η κατάργηση της ιερής πορνείας εκ μέρους της Εκκλησίας και προπάντων η εξύψωση του θεσμού του γάμου από απλό κοινωνικό η βιολογικό γεγονός σε «μυστήριο μέγα» και «μυστήριο αγάπης», ενισχύει κατ' εξοχήν την θέση της γυναίκας και αποκαλύπτει ότι η ετερότητα άνδρας – γυναίκα στην χριστιανική ζωή δεν οδηγεί στην εκμετάλλευση και υποτίμηση, αλλά στην γνήσια αγάπη, η οποία, κατά τον Απόστολο των Εθνών Παύλο, «ου ζητεί τα εαυτής, ου παροξύνεται, ου λογίζεται το κακόν, ου χαίρει επί τη αδικία, συγχαίρει δε τη αληθεία (Α' Κορ. 13, 5-6). Η γνήσια αγάπη επίσης «πάντα στέγει... (όλα τα σκεπάζει) και ουδέποτε εκπίπτει» (ποτέ δεν μειώνεται).

Αυτή η ποιότητα αγάπης απαιτείται φυσικά να αναπτύσσεται μεταξύ όλων των ανθρώπων, ιδιαιτέρως όμως μεταξύ των συζύγων. Στην αποστολική περικοπή, που διαβάζεται κατά την τέλεση του μυστηρίου του γάμου, ακούγονται και τα εξής: «Οι άνδρες οφείλουν να αγαπούν τις γυναίκες τους, όπως αγαπούν το ίδιο τους το σώμα. Όποιος αγαπά την γυναίκα του, τον εαυτό του αγαπά. Κανείς ποτέ δεν μίσησε το σώμα του, αλλά -αντίθετα- το τρέφει και το φροντίζει» (Εφ. 5,28-29). Και ολοκληρώνοντας ο Απ. Παύλος τις προτροπές του προς τους συζύγους, τους καλεί να αρθούν των αλλοτριωτικών τους καταστάσεων και συμπεριφορών και να φθάσουν στο ύψος της γνήσιας συζυγίας, δηλ. στην θυσιαστική αγάπη: «Ο άνδρας να αγαπά την γυναίκα του όπως αγαπά τον εαυτό του και η γυναίκα να σέβεται τον άνδρα της» (Εφ. 5,33).

Ακόμη και σ' αυτές τις στενότερες συζυγικές σχέσεις, μέσα από τα ιερά κείμενα, η κάθε γυναίκα διαπιστώνει ότι η Εκκλησία υπεραμύνεται του αλληλοσεβασμού, της αλληλοκατανόησης και ισοτιμίας μεταξύ των συζύγων, αρνούμενη την εκ μέρους του άνδρα θεώρηση της γυναίκας ως «παιδιοποιητικής μηχανής» και «σκεύους ηδονής». Παρατηρεί ακόμη ότι ο εκκλησιαστικός λόγος την καθιστά πραγματική συ-ζυγο και συν-τροφο, όταν διακηρύσσει: «Για να απαγορεύεται η πορνεία, κάθε

άνδρας πρέπει να έχει την γυναίκα του και κάθε γυναίκα πρέπει να έχει τον άνδρα της. Στην γυναίκα του πρέπει να αποδίδει ο άνδρας το συζυγικό του χρέος. Το ίδιο και η γυναίκα στον άνδρα της. Η γυναίκα δεν εξουσιάζει το σώμα της η ίδια, αλλά ο άνδρας της, παρόμοια και ο άνδρας δεν εξουσιάζει το σώμα του ο ίδιος, αλλά η γυναίκα του. Μη στερείτε ο ένας τον άλλο, παρά μόνο πρόσκαιρα και έπειτα από κοινή συμφωνία για να αφοσιωθείτε στην νηστεία και την προσευχή» (Α' Κορ. 7,2-5).

Η ισότιμη αντιμετώπιση του άνδρα και της γυναίκας συνεχίζεται και στις δυσκολίες της συμβίωσης η τις αιτίες διαζυγίου: «Στους εγγάμους δίνω εντολή, όχι εγώ, αλλά ο Κύριος, η γυναίκα να μην χωρίζει από τον άνδρα της... Και ο άνδρας να μη διώχνει την γυναίκα του...». Και συνεχίζει ο Απ. Παύλος: «Αν ένας αδελφός έχει σύζυγο μη χριστιανή και αυτή συγκατατίθεται να μένει μαζί του, να μην χωρίσει, κι αν μία γυναίκα έχει σύζυγο μη χριστιανό, που συγκατατίθεται να μένει μαζί της, να μην τον χωρίσει... Που ξέρεις εσύ γυναίκα; Ίσως σώσεις τον άνδρα σου. Η που ξέρεις εσύ, άνδρα; Ίσως σώσεις την γυναίκα σου» (Α' Κορ. 7,10-16). Τα κείμενα αυτά δεν είναι διακηρύξεις κάποιου σύγχρονου φιλοσόφου η κοινωνιολόγου, αλλά προτροπές χριστιανού πνευματικού πατέρα, του Αποστόλου Παύλου, γραμμένες πριν από δύο χιλιάδες χρόνια περίπου.

Η γυναίκα στην λατρεία

Τα ακούσματα αυτά, που έρχονται να βγάλουν την γυναίκα από την εκμεταλλευτική διάθεση του άνδρα, ενισχύονται με την παραμυθία και συμπαράσταση, που η ίδια βιώνει μέσα στις λατρευτικές ακολουθίες, που γι' αυτήν ξεχωριστά έχει δημιουργήσει η Εκκλησία.

Και κατ' αρχάς ας μείνουμε στο προστατευτικό αγκάλιασμα, που δέχεται εκ μέρους της Εκκλησίας αμέσως μετά τον τοκετό. Ο ιερέας σπεύδει στο προσκέφαλο της λεχώνας και, επικαλούμενος «τον ιατρόν των ψυχών και των σωμάτων» Χριστό, εύχεται για την σωματική και ψυχική υγεία της μητέρας και του νεογέννητου βρέφους. Στην συνέχεια θα την δεχθεί στον ναό έπειτα από σαράντα ημέρες, και θα απευθύνει προσευχή στον τριαδικό Θεό γι' αυτήν και το νήπιο: «Σου δεόμεθα ..., ην τω σω θελήματι διέσωσας δούλην σου, καθάρισον από πάσης αμαρτίας και από παντός ρύπου, προσερχομένην τη αγία σου Εκκλησία... ίνα ακατακρίτως αξιωθή μετασχείν των αγίων σου μυστηρίων...»). Έτσι η Μάνα-Εκκλησία ευλογεί την μητέρα και το παιδί, μετά τις ταπαιπωρίες του τοκετού και της λοχείας, καθαγιάζοντας και αποδεχομένη τον τοκετό, την γέννηση του «νέου πλάσματος του Θεού», συναγιάζοντας επίσης και το κατ' εξοχήν γυναικείο λειτούργημα, την Μητρότητα.

Δεν θα πρέπει, επομένως, να θεωρηθούν ως υποτίμηση και διάκριση εις βάρος της γυναίκας όλες εκείνες οι τελετουργίες, συνήθειες και απαγορεύσεις, όπως π.χ. η θεώρηση της γυναίκας ως ακάθαρτης κατά την περίοδο του βιολογικού της κύκλου ή κατά την περίοδο της λοχείας, αλλά -αντίθετα- ως προστατευτικά μέσα υπέρ αυτής. Και αυτό καταδεικνύεται αν κανείς προσεκτικότερα διαβάσει τα ιερά κείμενα και προσεγγίσει αγιοπνευματικά την ορθόδοξη Θεολογία.

Είναι φυσικά γνωστό ότι η ορθόδοξη Θεολογία δεν αποδέχεται την διάκριση «καθαρό» - «ακάθαρτο». Είναι όμως και μια πραγματικότητα ότι η σωματική ακαθαρσία, και μάλιστα όπως βιώνόταν σε παλαιότερους χρόνους, υπενθυμίζει την πνευματική ακαθαρσία. Ο χαρακτηρισμός της γυναίκας ως «ακάθαρτης» στις σχετικές ευχές δεν αναφέρεται στο γεγονός της γέννησης, το οποίο είναι ευλογία Θεού, που συνιστά εκπλήρωση θείας εντολής («αυξάνεσθε και πληθύνεσθε», Γεν. 1,28) και αγιασμό της μητέρας, «η δε γυνή σωθήσεται δια της τεκνογονίας», Α Τιμ. 2,15), αλλά υπαινίσσεται την εγγενή ροπή και κλίση του ανθρώπου προς την αμαρτία, γεγονός που συνοδεύει τον άνθρωπο και στις συζυγικές σχέσεις. Ήδη ο προφήτης και βασιλιάς Δαβίδ, συνειδητοποιώντας την αμαρτητική αυτή ροπή, ακόμη και στην εκπλήρωση της ευλογίας για τεκνοποιία, διεκήρυσσε: «Ιδού γαρ εν ανομίαις συνελήφθην και εν αμαρτίαις εκίσσησέ με η μήτηρ μου» (Ψαλμ. 50, 7). Τον δαβιτικό λόγο, λοιπόν, υπαινίσσονται οι ευχές, όταν χαρακτηρίζουν ως «ακάθαρτη την λεχώ και τους αψαμένους αυτής...», γι' αυτό και συμπληρώνει η ευχή: «εν ανομίαις συνελήφθημεν και δια ρύπου πάντες εσμέν ενώπιόν σου...». Αυτή την ερμηνεία δίνουν και οι πατέρες και διδάσκαλοι της Εκκλησίας, όπως π.χ. ο Θεοδώρητος Κύρου, ο οποίος γράφει χαρακτηριστικά: «Ου τοίνυν του γάμου κατηγορεί και την γαμικήν κοινωνίαν παρανομίαν καλεί, αλλά την έμφυτη ροπή προς το κακόν», που αμαυρώνει κάθε ανθρώπινη πράξη.

Μένοντας λίγο περισσότερο στο τόσο αρνητικά προβαλλόμενο αυτό θέμα (της «ακαθαρσίας»), πιστεύουμε ότι και λόγοι καθαρώς ιατρικοί οδήγησαν την Μάνα-Εκκλησία να συνεχίσει τις εβραϊκές περί «ακαθάρτου» διατάξεις, ώστε - «ντύνοντας» με θεϊκή εντολή την ιατρική δεοντολογία- να προστατεύει την γυναίκα στις «δύσκολες» αυτές «μέρες». Και είναι ιατρικό δεδομένο ότι χρειάζονται έξι εβδομάδες (δηλ. περίπου σαράντα μέρες) μετά τον τοκετό για την σωματική αποκατάσταση της εγκύου, διάστημα κατά το οποίο χρειάζεται η μητέρα ξεκούραση, φροντίδα, περιποίηση, ώστε ψυχικά και σωματικά να αποκατασταθεί. Ανάλογη προσοχή και ευαισθησία απαιτείται για την γυναίκα και κατά την σύντομη διάρκεια του βιολογικού της κύκλου.

Η Εκκλησία επίσης, ως «κοινωνία αγίων» και ζώντας την κοινοχρησία υλικών και πνευματικών αγαθών, προσφέροντας την ανιδιοτελή αγάπη, στέκεται με

κατανόηση απέναντι και στο θέμα της μη απόκτησης παιδιών στα ανδρόγυνα. Δίνει έτσι την δυνατότητα της πνευματικής μητρότητας και πατρότητας (αναδοχή μέσω του βαπτίσματος ή και υιοθεσία), ενώ συγχρόνως διακηρύσσει ότι «ου το τεκνοποιείν αλλά το τεκνοτροφείν ποιεί τους γονέας» (ιερός Χρυσόστομος). Την πνευματική μάλιστα μητρότητα ή πατρότητα ο ιερός Χρυσόστομος την θεωρεί ανώτερη από την παιδοποιία, διότι το «τεκνοποιείν» είναι καρπός της φύσεως, ενώ το «τεκνοτροφείν» της προαιρέσεως. Και εδώ ακριβώς ταιριάζει απόλυτα το ακόλουθο σχόλιο δημοσιογράφου σχετικό με την χρήση της τεχνητής γονιμοποίησης: «Αντί για νωπά και κατεψυγμένα σπέρματα εγωϊσμού, δεν υιοθετούμε κανένα ορφανό; Στοιχίζει λιγότερα λεφτά, θέλει περισσότερη αγάπη».

Η Εκκλησία επίσης προσφέρει την στοργή, παρηγοριά και ανακούφιση στα μέλη της, όταν, ιδιαιτέρως μέσω της λατρείας, προσεγγίζεται και το θέμα του θανάτου, το οποίο κατ' εξοχήν ταλανίζει την γυναίκα. Και κατ' αρχάς η διδασκαλία της Εκκλησίας μας ότι στην γήινη πατρίδα είμαστε «οδίτες» και όχι «πολίτες», ότι δηλαδή η μόνιμη πατρίδα μας δεν είναι η παρούσα, αλλά η μέλλουσα, δεν την εγκλωβίζει στην προσωρινότητα και φθαρτότητα του παρόντος κόσμου, αλλά την προσανατολίζει σε μία στάση ζωής, όπου αξιολογεί πράγματα και καταστάσεις υπό το πρίσμα της αιωνιότητας. Έτσι, δεν κλείνεται στην προσωρινότητα, ούτε απολυτοποιεί τα παρόντα. Γι' αυτό και οι δυσκολίες και τα τραγικά της ζωής, όπως ο βιολογικός θάνατος, χάνουν την φρικαλεότητά τους και αντιμετωπίζονται με την αγωνιστικότητα και την ήρεμη απαντοχή, που βιώνει εκείνος, ο οποίος ελπίζει, πιστεύει και προσδοκά την ανάσταση και την αιώνια ζωή. Γι' αυτό η γνήσια ορθόδοξη γυναίκα, μέσα απ' αυτή την θεώρηση του θανάτου και της ζωής, αντλεί την δύναμη, ώστε ακόμη και όταν κατευοδώνει το μοναχοπαίδι της στο τελευταίο γήινο ταξίδι του, να έχει την δύναμη να το αποχαιρετά με την ευχή: «Καλή αντάμωση, παιδί μου»!

Επίσης η χριστιανή γυναίκα, όπως και κάθε πιστός, προετοιμάζεται και ασκείται, κυρίως μέσα στην λατρεία, για την χριστιανική αντιμετώπιση του βιολογικού της θανάτου, όταν π.χ. με ιδιαίτερη συγκίνηση ψιθυρίζει το αίτημα: «Χριστιανά τα τέλη της ζωής ημών, ανώδυνα, ανεπαίσχυντα, ειρηνικά... και καλήν απολογία...». Μετέχοντας μάλιστα συχνά στο «δείπνο της ζωής», δέχεται «το φάρμακο της αθανασίας», δηλ. το σώμα και αίμα του Κυρίου μας, ως «αντίδοτο του μη αποθανείν», δηλαδή του να μην δοκιμάσει τον αποτρόπαιο πνευματικό θάνατο. Η λατρεύουσα δε τον τριαδικό Θεό εκκλησιαστική σύναξη, ως ύστατη ανακούφιση του πιστού, προσφέρει την προσευχή της για λύση της επιθανάτιας αγωνίας. Έτσι πραγματώνεται ο αληθινά ευχάριστος θάνατος, η γνήσια «ευθανασία». Τέλος, η Μάνα Εκκλησία κηδεύει το «άπνουν σώμα» και «προπέμπει την ψυχήν» στο στερνό της ταξίδι, παρακαλώντας τον Θεό να συγχωρήσει τα αμαρτήματά της και να την

κατατάξει... «μετά των αγίων Του».

Η γυναίκα στο εκκλησιαστικό έργο

Η χριστιανή γυναίκα επίσης, γνωρίζοντας την Θεολογία της Εκκλησίας και συμμετέχοντας στην λατρεία της, προχωρεί βαθιά πεπεισμένη ότι είναι «συνεργός» Θεού. Γίνεται μάλιστα βίωμά της ότι αυτή η ανακαίνισή της δεν απωθείται στην μέλλουσα ζωή, αλλά αρχίζει από το «εδώ και τώρα». Η ένταξή της στην Βασιλεία του Θεού, στην Εκκλησία, δεν αποτελεί αναμονή του μέλλοντος, αλλά ενεργοποίηση του παρόντος, και η επιδίωξη της σωτηρίας δεν σημαίνει αδιαφορία για τα προβλήματα και τις ανάγκες της καθημερινότητας. Γι' αυτό και ανταποκρίνεται στο κάλεσμα της Εκκλησίας για ενεργοποίηση των χαρισμάτων της, ώστε να γίνει και εκείνη «συνεργός εις παν έργον αγαθόν».

Είναι γνωστό ότι η ενορία στην αυθεντικότητά της δεν είναι μία απλή λειτουργική σύναξη, αλλά εστία πνευματικής ζωής, τόπος σύναξης δημιουργών, καταφύγιο υποδοχής των μοναχικών, εμπερίστατων και απόκληρων της ζωής. Σ' αυτή την «σύναξη» η γυναίκα ενθαρρύνεται να ασκήσει τις κλίσεις και τα χαρίσματά της σε ένα ευρύτατο φάσμα διακονημάτων στον λειτουργικό, ποιμαντικό, κατηχητικό, ιεραποστολικό και κοινωνικό τομέα. Στην εποχή μάλιστα, που ο επιστημονικός και ιδιαίτερα ο θεολογικός λόγος δεν είναι πλέον μονοπώλιο των ανδρών, η Εκκλησία καλεί και την γυναίκα να είναι παρούσα, συμμετέχοντας και στους χώρους εκείνους όπου αναπτύσσεται η θεολογική-εκκλησιαστική σκέψη για την αντιμετώπιση των πνευματικών και ηθικών προβλημάτων, που αναδύονται στην κοινωνία. Η παιδεία και χριστιανική αγωγή, εξάλλου, σε όλα τα επίπεδα της εκπαίδευσης, της κρατικής και της εκκλησιαστικής, πραγματώνεται στην συντριπτική πλειοψηφία της από γυναίκες. Η προετοιμασία για τον γάμο, η πνευματική καθοδήγηση οικογενειών, η κατήχηση ενηλίκων και ανηλίκων, μέσω της ενορίας, είναι καρπός κυρίως των άοκνων προσπαθειών του γυναικείου κόσμου. Τα τελευταία επίσης χρόνια ανατίθεται και στις γυναίκες η εκπροσώπηση της Εκκλησίας και η μετάγγιση του πνεύματός της στις διορθόδοξες, διομολογιακές και διαχριστιανικές συζητήσεις και πρακτικές. Η έκφραση επίσης της χριστιανικής πίστης και του θεολογικού προβληματισμού όλο και περισσότερο καταγράφεται και δημοσιεύεται από τις χριστιανές γυναίκες.

Αλλά εκεί που κυρίως κάθε γυναίκα βρίσκει απεριόριστες δυνατότητες δράσης είναι στην φιλανθρωπία που ασκούν ο εκκλησιαστικός χώρος, αλλά και άλλοι κοινωνικοί φορείς. Συνυφασμένη η γυναικεία φύση κυρίως με την «λογική της καρδιάς», που οδηγεί στην θυσιαστική αγάπη, και σήμερα ακολουθώντας το παράδειγμα των μεγάλων αγίων μορφών της παράδοσής της, η χριστιανή γυναίκα αναλώνεται στο πυράκτωμα της αγάπης. Και είναι μία πραγματικότητα ότι το

φιλανθρωπικό ενοριακό έργο βρίσκεται κατ' εξοχήν στα γυναικεία χέρια.

Χρειάζεται φυσικά ακόμη πολύς δρόμος μέχρις ότου φθάσουμε στην δημιουργία των προϋποθέσεων εκείνων, όπου η ανάπτυξη όλων των χαρισμάτων, και των ανδρών και των γυναικών, θα επιφέρει την συναύξηση του όλου σώματος. Οι ποιμένες ιδιαίτερα οφείλουν να μην αρνηθούν τον υγιή φεμινισμό, γιατί τότε θα αρνούνταν την ίδια την γυναίκα και την θεϊκή καταγωγή της, αλλά οφείλουν να τον αναβαπτίσουν, αποκαθάρουν και φωτίσουν.

Είναι πλέον πραγματικότητα ότι στην μεταβαλλόμενη κοινωνία μας μεταβάλλονται τα γνωστά στερεότυπα των θεσμών και σχέσεων. Για την γυναίκα π.χ. η μητρότητα δεν είναι πια η μοναδική αποστολή της. Υπάρχει το επάγγελμα ως βιοπορισμός, η ως εξασφάλιση υλικής ανεξαρτησίας, αλλά συγχρόνως και η πρόκληση της προσωπικής ανέλιξης (καριέρας).

Ο αυστηρός επίσης καταμερισμός των ρόλων μεταξύ του πατέρα και της μητέρας παρουσιάζεται πολύ πιο υποτονικός και ο καθένας αναλαμβάνει εργασίες και ευθύνες, που παραδοσιακά ανήκαν στον άλλο. Η μητρότητα, επομένως, τείνει να αντικατασταθεί από την γονικότητα.

Αυτές τις νέες εμπειρίες των γυναικών, μαζί με την αυξημένη ελευθερία, που διαθέτουν, οφείλει ο εκκλησιαστικός χώρος, για να βρεθεί και πάλι ουσιαστικά κοντά στην γυναίκα, να τις διοχετεύσει ευεργετικά, ώστε να μην εκφυλισθούν σε αναρχία και σύγκρουση εγωισμών, κυρίως ανάμεσα στον άνδρα και την γυναίκα. Αντίθετα, η υπόδειξη για συνεπή και συνεχή βίωση της συμπληρωματικότητας των δύο φύλων, μέσα στην ποικιλία των σχέσεων, που δημιουργούνται στον εργασιακό και οικογενειακό χώρο, πρέπει να είναι το κύριο εκκλησιαστικό μέλημα, όσον αφορά την διακονία του γυναικείου κόσμου.

Σήμερα το ειλικρινές πλησίασμα της Εκκλησίας θα βρει μεγαλύτερη απήχηση απ' ό,τι πριν από λίγα χρόνια. Απογοητευμένη η γυναίκα από άλλους χώρους, που της υποσχέθηκαν πολλά, και τελικά την άφησαν μετέωρη, θα αποδεχθεί με ανακούφιση τις καλοπροαίρετες εκκλησιαστικές προτάσεις και το ειλικρινές κάλεσμα για ουσιαστική δραστηριοποίηση. Τα προβλήματα ιδιαιτέρως που αφορούν τις διαφυλικές σχέσεις -όπως αντισύλληψη, άμβλωση, διαζύγιο- ας μη λύνονται μόνον από τους άνδρες. Ιδίως σ' αυτά η άποψη της γυναίκας είναι σχεδόν κυριαρχική, γιατί αυτή σηκώνει και τις ανάλογες συνέπειες. Γι' αυτό και πρέπει κατάλληλα να κατατοπιστεί, ώστε οι θέσεις-απόψεις της να ταυτίζονται με την αλήθεια.

Απαραίτητη είναι και η προσέγγιση του θέματος της διαθρυλούμενης «σεξουαλικής απελευθέρωσης». Η υπεύθυνη και ουσιαστική ενημέρωσή της θα την

οδηγήσει με ωριμότητα στις επιλογές της για να μην καταντά σωματικό και ψυχικό ερείπιο. Η υπόδειξη προπάντων ότι το έμβρυο που μεγαλώνει στα σπλάχνα της είναι η πρώτη και πιο δυναμική φάση της ανθρώπινης ζωής, θα την απομακρύνει από τις οδυνηρότατες εμπειρίες και συνέπειες της άμβλωσης.

Και εδώ η Εκκλησία, όπως η παράδοσή της το απαιτεί -παράδειγμα η αγία Φιλοθέη- οφείλει ηθικά και υλικά να συμπαρασταθεί στον συγκλονιστικό προβληματισμό της γυναίκας, ιδιαίτερα της άγαμης, ώστε να κρατήσει το παιδί της, παρά τον φαρισαϊσμό -πολλές φορές- της κοινωνίας.

Αποδεικνύεται, νομίζω, ότι η Εκκλησία ως κοινωνία αγίων βρίσκεται πραγματικά και ουσιαστικά δίπλα στην γυναίκα και την βοηθά να βρει το αληθινό νόημα της ζωής και την αποστολή της. Αυτή η προσπάθεια, φυσικά, οφείλει να εντατικοποιηθεί. Και αυτό αφορά και την Πολιτεία και την επιστήμη. Πρέπει ιδιαίτερα να προσεχθεί από όλους ότι οι γυναίκες δεν αποτελούν μόνο τον μισό πληθυσμό της γης, αλλά είναι και αυτές που κυοφορούν την ζωή και μυσταγωγούν την ποιότητά της. Ολοκληρωμένες γυναίκες εγγυώνται ευτυχισμένο παρόν και δυναμικό μέλλον. «Μέσα όμως στην οικονομία του Θεού θα διακηρύξει ο Απ. Πάυλος, «ούτε ο άνδρας νοείται ανεξάρτητα από την γυναίκα, ούτε η γυναίκα ανεξάρτητα από τον άνδρα». (Α Κορ. II, II). Η ανάγκη της εποχής μας είναι άνδρες και γυναίκες να ζήσουν την συμπληρωματικότητά τους και βοηθούμενοι από τους παραπάνω φορείς, προπάντων από την Εκκλησία, να κτίσουν ένα γνήσιο «σήμερα», το οποίο θα προοιωνίζεται για τα παιδιά τους, για τις γενιές που έρχονται, μια ζωή με ποιότητα και πληρότητα. Για τα παιδιά -το δεχόμαστε όλοι- αξίζει κάθε θυσία.

Άνδρες και γυναίκες, θυσιάζοντας τους εγωϊσμούς τους στον βωμό της Αγάπης, ας προχωρήσουν οραματιζόμενοι την γνήσια ανθρώπινη ζωή και για τις επόμενες γενεές, στο στέριωμα της οποίας οπωσδήποτε θα έχει συμβάλει δυναμικά και η γυναικεία δημιουργική παρουσία.